

BORDERCOLLIE

Herkkä sekä älykäs työnarkomaani

Olen harrastanut bordercollieiden kanssa vuodesta 1997. Ensimmäistä kunnon harrastuskoiraa hankkiessani päädyin bordercollieen, sillä koiran tuli olla pitkäkarvainen, sopivan kokoinen ja rodulla piti olla näyttöä palveluskoirapuolelta. Päätös syntyi lopullisesti Tampereen KV-näyttelyssä vuonna 1997, jossa kävin katselemassa sekä briardi- että bordercolliekehä. Bordercolliekehän reunalla tapasin Outi Heikkilä-Tonin ja Raimo Tonin. Keskustelin heidän kanssaan bordercollieesta ja varsinkin rodun ominaisuuksista koskien hakuharrastusta. Myöhemmin samana vuonna kävimme Outin ja Ramin kanssa tutkailemassa Janita Leinosen luona olevaa pentuetta, josta kotiini saapui elämäni koira Fin KVA, Fin MVA, Fin AVA, Fin&S&N TVA M-02 M-03 HK3 EK3 JK1 Decathlete's I Did It My Way "Zorro". Zorron lisäksi itselläni on tällä hetkellä kaksi bordercollieita Fin TVA Somollis Robban "Robban" sekä Skogsvallarens Quick "Kurt". Elämäämme ilostutti myös vajaan 2,5 vuoden ajan HK1 Tending Jackpot "Troja", joka valitettavasti jouduttiin lopettamaan sairauden vuoksi. Tällä hetkellä harrastan pääasiallisesti hakua ja jälkeä sekä (tottelevaisuutta eli) tokoa. Tämän lisäksi, rodun velvoittamana, treenailen paimennusta kesäkaudella.

TEKSTI: Sari Kärnä

KUVAT: Sari Eskelinen & Petri Mikkola

Minua viehättää ja välillä turhauttaakin bordercollien älykkyys ja herkkyys. Tie hienoihin suorituksiin ei välttämättä ole helppo ja nopea, vaikka moni näin virheellisesti voisi luullakin. Kun ensin opiskelee oman koiran sielunelämää ja oppii palkitsemaan sitä juuri sille yksilölle sopivalla tavalla, niin sitten kaikki on yleensä suurta nautintoa. Osatessaan asiat bordercollie on luotettava työnarkomaani, jonka kanssa on ilo harrastaa, kisata ja elää myöskin arkea.

Rodun luonteessa näkyy hyvin vahvasti rodun alkuperäinen käyttötarkoitus; paimenkoiran ominaisuudet ovat läsnä niin hyvässä kuin pahassakin. Eri yksilöissä ja linjoissa painottuvat eri tavalla ja voimakkuudella kyseiset osa-alueet. Itselläni on kokemusta ns. showlinjaisesta, paimenlinjaisesta ja työlinjaisesta bordercollieista. Kaikkia yhdistää suunnaton halu toimia ihmisen kanssa, ja koirat ovat melko helppoja motivoida tekemään asioita. Myöskin eräänlainen herkkyys on aina läsnä, ja tämä asettaa melkoisia haasteita kouluttajalle ja koulutusmenetelmille. Bordercolliet reagoivat myös hyvin helposti ohjaajan kehonliikkeisiin, ja tämä onkin asia joka on hyvä pitää mielessä.

Vaikka linjoissa on eroja, pitää toki muistaa, että kaikissa linjoista löytyy niin loistavia kuin heikkojakin yksilöitä ajatellen palveluskoiraharrastusta. Showlinjoissa painotetaan terveyttä, rakennetta, ulkonäköä sekä luonnetta. Showlinjaisten etu on mielestäni se,

että yleisesti ottaen koirat ovat paimenlinjaisia kovempia ja näin ollen antavat koulutuksellisia virheitä enemmän anteeksi. Showlinjaiset eivät myöskään ole kenties yhtä herkkiä ympäristön häiriöille kuin paimenlinjaiset. Tosin toisinaan showlinjaisilta ei löydy yhtä suurta moottoria tekemiseen.

Paimenlinjoissa haetaan hyviä paimennusominaisuuksia, joita ovat mm. eläintenlukutaito, kovuus eläimiä kohtaan, helppo koulutettavuus (toisinaan yhtä kuin nöyryys ja herkkyys ohjaajaa kohtaan) sekä fysiikka, joka kestää vaativan käytön.

Paimenlinjaisten etu on niiden valtava työmotivaatio, mutta herkkyys ohjaajaa kohtaan sekä mahdollinen ääniherkkyys ovat koulutusta haittaavia piirteitä. Työlinjaisten koirien jalostuksessa pyritään karsimaan negatiivisia paimennusominaisuuksia ja vahvistamaan hyviä ominaisuuksia ajatellen harrastustoimintaa. Näin ollen työlinjainen bordercollie on kenties varmin valinta, jos haluaa toimivan harrastuskoiran palveluskoiralajeihin.

Olen hankkinut kaksi bordercollieta kasvattajilta, jotka ovat jalostuksessaan hakeneet hyviä käyttöominaisuuksia harrastustoimintaa ajatellen. Nämä yksilöt ovat olleet helpoimmat kouluttaa. Koirat ovat myös olleet kohtuullisen kovia. Tällaisten yksilöiden kanssa olen päässyt nopeasti eteenpäin.

Toiset kaksi bordercollietani on hankittu kasvattajilta, jotka ovat jalostuksessaan painottaneet pääasiallisesti paimennusominaisuuksia. Nämä yksilöt ovat osoittautuneet melko haastaviksi. Ne ovat suhteellisen herkkiä kouluttajan mielenliiloille ja myöskin ympäristön häiriöille. Toinen näistä on ääniherkkä, joka poissulkee kilpailemisen PK-lajeissa. Kolikon toisena puolena on kyllä ääretön reaktionopeus, tekemisenhalu, nöyryys ja se miten nopeasti nämä paimenlinjaiset yksilöt oppivat asioita.

Kouluttajana kehittymistäni ajatellen etuna on ollut se, että nämä koirat on tullut oikeasti osata kouluttaa, sillä epäjohdonmukaisella kouluttamisella sekä pakon käytöllä tällaisia koiria ei olisi saanut toimimaan ainakaan siten, että ne ilmentäisivät tekemisen halua ja iloa.

Bc vaatii pohtivan kouluttajan

Bordercollie ei aina vastaa koulutukseen ihan sillä tavalla kuin oppimispsykologia kertoo, sillä tässä tulevat näkyviin taustalla olevat vahvat paimen

menkoiraominaisuudet. Seuraavat asiat on hyvä tiedostaa ja pitää mielessä bordercollieta kouluttaessa: herkkyys ohjaajan, äänien ja ympäristön suhteen, heikkyys, silmäkäyttö, vireensäätely ja eräänlainen "neuroottisuus".

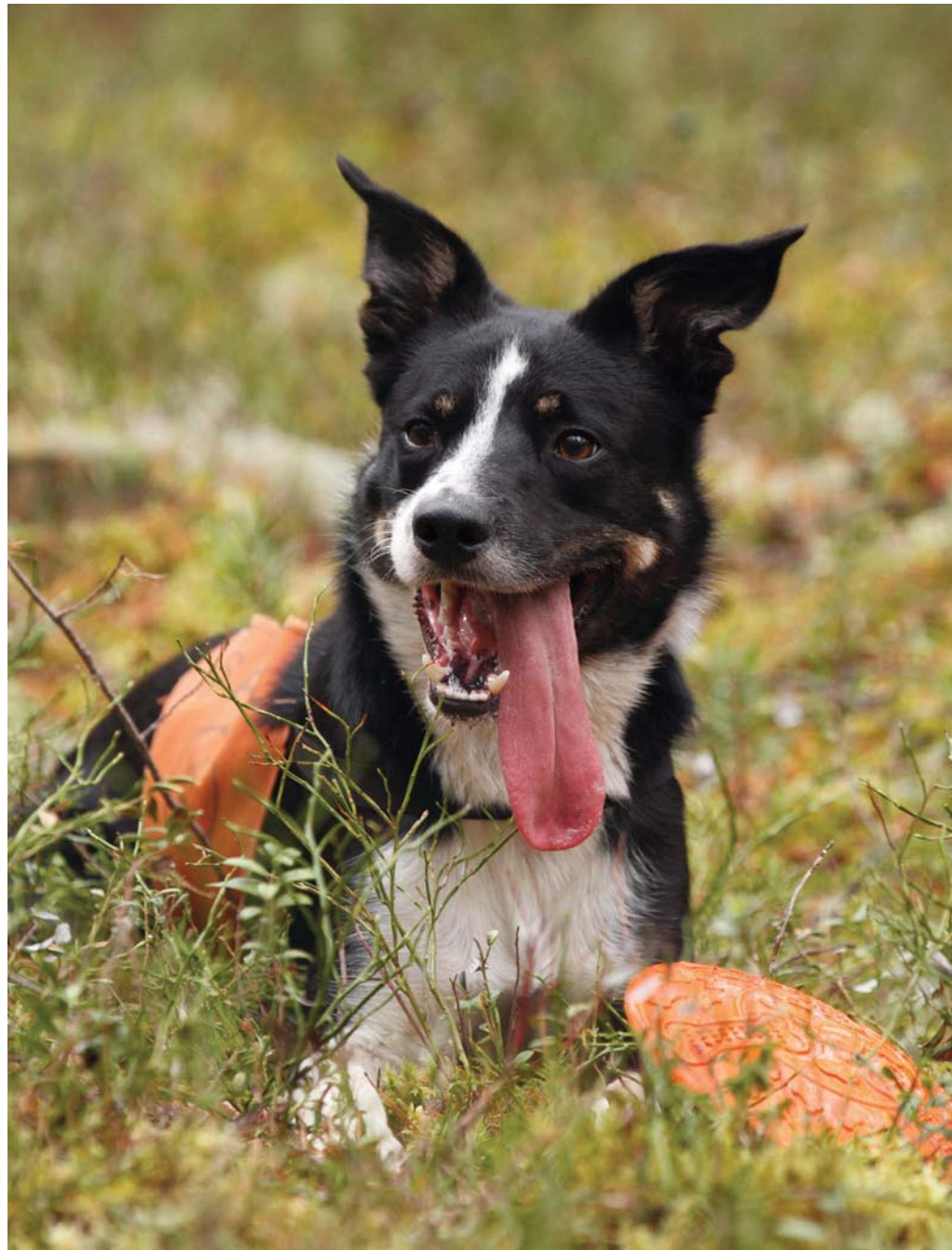
Herkkyys on toisaalta koulutusta helpottava asia, toisaalta hankaloittava. Herkän koiran kanssa ei tarvitse taistella siitä, kenen sanan on laki. Herkkä koira oppii erittäin helposti opetettavia asioita. Toisaalta herkkä koira reagoi äärettömän helposti ohjaajan mielenliiloihin, eli kouluttajan tulisi hallita koulutustilanteessa tunnetilansa enemmän kuin hyvin.

Omaakohtaisten kokemusten kautta voin sanoa, että herkkä koira on hyvin helppo saada suormittumaan, minkä seurauksena suorituslaskee. Koira voi jopa passivoitua niin, ettei se tee mitään. Kuormitus voi johtua esim. siitä, että koira ei osaa vaadittavaa asiaa riittävän hyvin ja ohjaaja turhautuu, jolloin herkkä koira reagoi jo tähän. Ohjaajan

ja koiran turhautumisen välttämiseksi tulee harjoitus suunnitella erittäin hyvin ja opetettavat asiat tulee pilkkoa riittävän pieniksi. Koiralla on tällöin mahdollisuus oppia ja onnistua, jolloin myös ohjaaja pysyy tyytyväisenä. Näin välttyään ikävään noidankehään joutumiselta ja koulutus etenee nopeasti.

Esimerkiksi hakumetsässä koira voi pysähtyä lähetyksen jälkeen muutaman metrin päässä keskilinjasta kyselemään. Tämä johtuu useimmiten epävarmuudesta - koira ei tiedä mitä sen pitäisi tehdä. Tällaisissa tilanteissa kannattaa miettiä mitä koira ei ymmärrä ja sitten helpottaa treenaamista niin, että epävarmuus poistuu ja homma alkaa toimimaan jälleen. Toiset bordercolliet ilmentävät turhautumista vinkumalla, haukkumalla ja sähläämällä eli myös tällöin tulee koiralle selkeyttä miten sen tulee toimia.

Bordercollie on tärkeä totuttaa erilaisiin ympäristöihin ja ääniin: hallit, kentät, ihmispaljoudet, erilaiset alustat jne.

Pennun kanssa voidaan käydä näissä paikoissa leikkimässä ja tekemässä helppoja asioita erilaisten häiriöiden keskellä. Koira oppii, että häiriöisissäkin paikoissa tapahtuu mukavia asioita ohjaajan kanssa. Ääniin totuttaminen kannattaa aloittaa jo ihan pienenä pentuna. Tärkeää on huomioida ettei koira joudu tilanteisiin, joissa se voisi pelästyä kovia ääniä, esim. ilotulitteita.

Silmänkäyttöä esiintyy enemmän tai vähemmän eri yksilöillä. Se on yksi rodun erityispiirre, joka lisää koulutettavuuden haastavuutta. Toisinaan tuntuu, että bc ei toimi ihan ”tavallisen” koiran tavoin. Silmäkäyttö voi ilmetä mm. luoksetulojen sekä noutojen hitautena. Koira voi kytätä noutokapulaa niin paljon, että ei pysty liikkumaan. Silmäkoirien kanssa on erittäin tärkeä huomioida, että itse ohjaaja on vähäeleinen. Ohjaaja ei esimerkiksi liiku ennen palkitsemissanan sanomista, sillä koira voi reagoida ohjaajan tiedostamattomaan sanaan ennakoivaan liikkeeseen hidastaen esim. luoksetulossa (eli odottaa palkan tuloa). Tai jos käskyä antaessa ohjaaja liikkuu, voi koira jäädä kyselemään, mikä homma tämä on. Periaatteessa koiran silmäkäyttö ei saisi johtaa koiran kannalta mihinkään positiiviseen, ja koulutus kannattaa suunnitella niin, että silmäkäyttöä ei pääse esiintymään.

Hyvin tärkeää on myös huomioida koiran viretila harjoitusten aikana. Bordercollien alkukoulutuksessa ei juuri kannata huolestua koiran mahdollisesta matalasta vireestä, sillä varmuuden ja iän mukana vauhtia tulee yleensä ihan riittävästi. Tämä on kuitenkin koirakohtaista ja tietyissä liikkeissä onkin jo koulutuksen varhaisessa vaiheessa otettava huomioon myös mahdollinen vireennosto. Varsinkin vilkkaan bc:n kanssa vireennosto vain hidastaa asioiden oppimista, ja myöhemmin ongelmaksi voi muodostua koiran liiallinen vire, joka voi ilmetä vinkumisena sekä keskittymättömyytenä.

Rauhoittuminen on tärkeä taito

Bc tulee opettaa leikkimään ohjaajan kanssa. Leikin ohessa on tärkeää opettaa pennulle lelusta luopuminen ja leikin välissä rauhoittuminen. Koen myös tärkeäksi, että koirani pystyy olemaan autossa ja kentän laidalla rauhallisessa mielentilassa. Tämä kannattaa opettaa koiralle jo pentuna.

Jos bc on erittäin vilkas ja sähläävä, on järkevää kiinnittää huomio rauhoit-

tumiseen sekä keskittymiskyvyn parantamiseen. Pitää huomioida myös, ettei koulutuksen myötä eikä muutenkaan arkielämän touhuissa lisää näiden piirteiden ilmentymistä. Esimerkiksi hakuharjoituksissa ei ole kovin järkevää aloittaa haun opettamista pakenevilla tai näkyvillä maalimiehillä, sillä tämä vain turhaan nostaa jo valmiiksi innokasta koira. Bordercollie on hyvin helppo saada juoksemaan hakumetsässä ”nenä kiinni” nauttien vauhdin hurmasta.

Vaikka bordercollie on innokas työmyyrä, tulee sille pitää säännöllisiä taukoja treeneistä, jotta koiralla on aikaa levätä ja sisäistää oppimaansa. Koiran saa helposti liian stressaantuneeksi liiallisella treenaamisella. Pysin pitämään kaksi treenitöntä päivää viikottain koirilleni.

Arkielämässä kannattaa kiinnittää bc:n ”neuroottisuuteen”. Omat koirani eivät leiki ja touhua sisätiloissa. Pennuilla on toki erivapauksia tämän suhteen. En heitele keppejä enkä palloja lenkeillä tai pihalla koirilleni. Bc on erittäin helppo saada stressaantuneeksi näillä heittelekeillä ja jatkuvalla tekemisellä. Toiset yksilöt voivat myöskin paimentaa vaikka mitä, kuten kengän kärjistä lentäviä lumipaakkuja, toisia koiria, varjoja ja autoja. Tämä ei myöskään ole suotavaa puuhastelua koiralle. Koirieni tulee sisällä ollessa rauhoittua ja nukkua, ulkona sitten treenataan ja lenkkeillään.

Usein kuulee sanottavan, että bordercollie on vaikea koira, koska se on erittäin aktiivinen. Itse en ole kokenut sitä ongelmaksi. Kunnollisen ja säännöllisen lenkityksen ja treenauksen jälkeen koirani vain nukkuvat sisällä. Toki jos bordercollielle ei tarjota järkevää aivojumppaa, vaan stressaa sitä esim. heittelekeillä, niin siitä saa hyvin helposti hektisen hyrrän, joka ei osaa rauhoittua juuri koskaan ja joka paimentaa ja jahtaa kaikkea mahdollista. Tällöin arjessa eläminen on yhtä tuskaa.

Luotettava kisakoira

Harrastuskoirana pidän bordercolliesta erittäin paljon, koska se on erittäin monipuolinen. Bc:n kanssa voi harrastaa melkein mitä vain lukuun ottamatta suojelua. Arvostan bordercolliessa sen älykkyyttä ja keskittymiskykyä. Oikein koulutettuna bc oppii äärettömän nopeasti asioita. Myöskin rodun työskentelykestävyys on ihailtavaa. Pidän myös siitä, että koirani haluavat olla kaikessa tekemisessä mukana paimenkoiramai-

seen tapaan. Elämistä helpottavaa on myös se, että rodussa ei juuri esiinny terävyyttä ja aggressiivisuutta.

Olen kisannut bordercolleillani agilyssä, tokossa, haussa, jäljellä, etsintäkoikeessa sekä valjakkohiihdossa. Tämän lisäksi bordercolliella voi harrastaa mm. paimennusta, viestiä, pelastuskoiratoimintaa, koiratanssia, vesipelastusta ja flyballia. Bordercollien koko ja rakenne on ihanteellinen mm. agilyyn, tokoon, jäljelle ja hakuun. Koira ei ole liian raskas ja kykenee nopeisiin sekä näyttäviin liikkeisiin. Lisäksi koira jaksaa pitkän suorituksen niin fyysikaltaan kuin psyykeltäänkin.

Palveluskoirien tottelevaisuutta ajatellen bordercollien pienekö koko voi tuottaa hankaluuksia hyppynoudossa. Metrinen este on useiden pienten bordercolleiden hyppykapasiteetin rajoilla. Hypyn opettamisessa kannattaakin kiinnittää huomiota oikean hyppytekniikan opettamiseen, sillä toisilla yksilöillä on luonnostaan hyvin laakamainen hyppytapa, joka hankaloittaa esteen ylitystä.

Kilpailukoirona bc on luotettava kumppani, joka pyrkii tekemään parhaansa. Jotta kilpailutasolle pääsee, tulee bc:lle opettaa huolella asiat positiivisella tavalla ja totuttaa koira mahdollisiin häiriöihin, varsinkin koiran ollessa häiriöherkkä.

Ohjaajan tulee myös itse hallita hermonsäätötilanteissa, jotta herkkä koira ei saa ylimääräistä kuormaa ohjaajalta. Koiralle tulee opettaa huolella palkkaamattomuus. Jos palkkaamattomuutta ei ole opetettu, koira alkaa todennäköisesti kisoissa varioida tekemisiään, koska palkkaa ei kuulu. Variointi voi näkyä ylyrittämisenä tai passivoitumisena.

Palkkaamattomuutta opettaessa tulee muistaa, että koiran osaaminen on kuin kuminauha: sitä pitää venyttää pikkuhiljaa ja tasaisesti, jotta se ei katkea! Kuminauha tulee myös pitää mielessä kun rakennetaan esim. voittajan hakukoira. Kilpailukoira rakentaessa tulee muistaa edetä harjoituksissa koko ajan. Mitä kauemmin koira tekee tiettyä asiaa, sitä vahvemaksi toiminto muodostuu. Jos esimerkiksi haussa jää liian kauan tekemään 100 metrin hakurataa, niin voi olla vaikeaa saada koira jaksamaan koko 300 metrin matkan.

Arki bordercollien kanssa on leppoista

Itselleni on hyvin tärkeää miellyttävä elämä koirieni kanssa arjessa. Koirani asuvat sisällä samoissa tiloissa meidän

kanssamme. Ne ovat ensisijaisesti perheenjäseniä ja vasta toissijaisesti harrastusvälineitä. Bordercollien paimennustaipumus asettaa tiettyjä haasteita arkielämään kouluttamiselle. Huolellisen sosiaalistamisen ja arkielämäkoulutuksen kautta bordercolliet ovat helppoja arjessa.

Voin lenkittää koiriani metsässä huolehti irti, sillä riistaviettä ei näillä yksilöillä juurikaan ole. Ne ovat myöskin nöyriä, eli koskaan yksikään minun bordercolleista eivät ole lähteneet mittemään voimia kanssani. Ne eivät myöskään vartioi tavaroita ihmiseltä. Koiriani on helppo käsitellä, niin vieraiden kuin

tuttujenkin. Bordercolliet ovat suhteellisen sosiaalisia muiden koirien suhteen. Omilla koirillani ei ole keskenään ongelmia, vaikka taloudessa asuu kolme urosta. Yksi etu on myöskin se, että niitä mahtuu aika monta ihan tavalliseen farmariautoon.

Yksi minua huolestuttava asia on rodun terveys tällä hetkellä. Itselläni on käynyt äärimmäisen huono tuuri näiden kolmen nuorimman bc:n kanssa. Yhdellä on nivelrikko lonkissa ja selkäydinkanavan ahtaumaa, toisella on leikattu olkanivelen OCD, ja yhden jouduin lopettamaan vakavan epilepsian takia. Ainoastaan vanhin bordercollieni

on ollut täysin terve.

Toki koko rodun tilanne ei ole näin huolestuttava. Tällä hetkellä olkanivelen OCD on melko yleistä, varsinkin paimenkoiralinjoissa. Yleisellä tasolla bordercollien terveystilanne on kuitenkin ihan hyvä. Omista huonoista terveystilanteistani huolimatta olen sitä mieltä, että hankin seuraavaksikin harrastuskoirakseni bordercollien. Nautin elämästä näiden haasteellisten herkkistyönarkomaanien parissa. Mutta ehkä joskus tulevaisuudessa saatatte nähdä minut metsästyslinjaisen labradorinoutajan ohjaajana.

Luonnetestituomarikurssi keväällä 2011

Kennelliiton luonnetestityöryhmä järjestää 4.–6.3.2011 ja 25.–27.3.2011 kuusipäiväisen luonnetestituomarikurssin, jonka päätteeksi on koe. Kokeessa hyväksytyt pääsevät suorittamaan harjoitusarvostelut. Niiden jälkeen on loppukoe, jonka läpäisseet jatkavat koearvosteluilla. Kurssin hinta on 140 €. Kurssipaikka on Maaningan maja Kuopiossa.

Seuraavien edellytysten tulee selvitä hakemuksesta:

- kennelyhdistyksen, rotua harrastavan yhdistyksen tai rotujärjestön suositus, jonka tulee sisältää selvitys ehdokkaan sopivuudesta ja perehtyneisyydestä luonnetestitoimintaan
- suositus oman alueen kennelpiiriltä
- on toiminut vastaavana koetoimitsijana ja ratamestarina luonnetestissä ja niistä on esittää tuomareiden antamat todistukset
- Kennelliiton Ylituomarin peruskurssi 1. suoritettuna

Luonnetestituomarilta edellytämme lisäksi

- on luonteensa ja arvostelukykynsä puolesta tähän tehtävään sopiva
- omaa luontaisia taipumuksia ja riittävän fyysisen kunnan tehtävään
- omaa hyvän suullisen ja kirjallisen esitystaidon
- on täysi-ikäinen ja Kennelliiton jäsen

Hakemukset

Hakemukset kirjallisina 4.2.2011 mennessä:

Suomen Kennelliitto

Päivi Heino

Kamreerintie 8

02770 Espoo

Yhteystiedoiksi osoite, puhelinnumero ja s-posti.

Kyselyt Päivi Heino, puh. (09) 8873 0252 tai paivi.heino@kennelliitto.fi